

СТРУКТУРА КАПІТАЛУ СУЧАСНОГО ПІДПРИЄМСТВА ТА ЇЇ ОСОБЛИВОСТІ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

В статті розглянуто структуру капіталу сучасних українських підприємств. Розглянуто основні складові капіталу, їх призначення та особливості на сучасних підприємствах. Визначено, які саме заходи необхідно проводити для успішного формування капіталу на підприємстві. Зазначено основний зміст механізму та завдання для управління капіталом підприємства.

Ключові слова: структура, капітал, підприємство, особливості, формування.

Abstract

The article examines the capital structure of modern Ukrainian enterprises. The main components of capital, their purpose and features in modern enterprises are considered. It is determined what measures must be carried out for the successful formation of capital at the enterprise. The main content of the mechanism and tasks for managing the capital of the enterprise are indicated.

Key words: structure, capital, enterprise, features, formation.

Вступ

Прагнення до повної економічної незалежності підприємств та розвиток ринкової економіки все більше зосереджуються на управлінні джерелами капіталу. Структура капіталу також відіграє важливу роль у контексті розвитку сучасних українських підприємств. Зважаючи на те, що більшість промислових підприємств має низький рівень прибутку, актуальним стає питання інвестування безпосередньо в працівників, а також організаційні об'єднання із іншими промисловими підприємствами у промислово-фінансові групи, створення об'єднань з метою здійснення спільних НДДКР.

Тому в процесі управління капіталом як джерелом розвитку підприємства дуже важливим є аналіз ефективності його формування та використання, що є основою для визначення напрямів підвищення рівня конкурентоспроможності.

Теоретичною основою дослідження структури капіталу сучасних українських підприємств є наукові праці вітчизняних та зарубіжних вчених, таких як Дмитрук В., Максимець Ю., Домбровська С., Пономарьов Д., Лубкей Н. та ін.

Метою даної статті є дослідження основних складових структури капіталу сучасних українських підприємств та їх особливостей; визначення заходів, які необхідно проводити для успішного формування капіталу на підприємстві; розкриття основних проблем та шляхів їх вирішення.

Результати дослідження

В сучасних умовах для фінансистів залучення коштів на основі збільшення статутного капіталу не потребує ані майнової застави, ані сторонніх гарантій, що дуже привабливо, ресурси, вкладені в власний капітал підприємства, доступні для розпорядження протягом тривалого часу. Тому сьогодні дуже актуальним є питання переорієнтації компаній на ринкове фінансування, одним із яких є мобілізація ресурсів на основі залучення інвестицій в обмін на корпоративні права, емітовані юридичними особами [1].

У разі недостатності інших активів товариства підприємство формує кошти (майно) для погашення боргів та формує законний капітал у разі добровільної або примусової ліквідації (банкрутства) товариства. Права акціонерів (учасників) на корпоративне майно, які перевищують розмір їх статутного капіталу, можуть бути реалізовані лише за наявності майна після ліквідації юридичної особи та виконання першочергових зобов'язань [2, с. 126].

Вартість капіталу – це широка величина, яка визначається співвідношенням позикових коштів і власних коштів у структурі капіталу компанії. Вона відноситься до доходу, який компанія повинна сплатити інвесторам, коли інвестори купують акції або облігації компанії.

Структура капіталу – це співвідношення різних джерел, власних і позикових коштів у пасивах підприємства (рис 1). Тому, коли підприємство використовує власні кошти, воно не зобов'язане здійснювати регулярні платежі у заздалегідь визначеному розмірі.

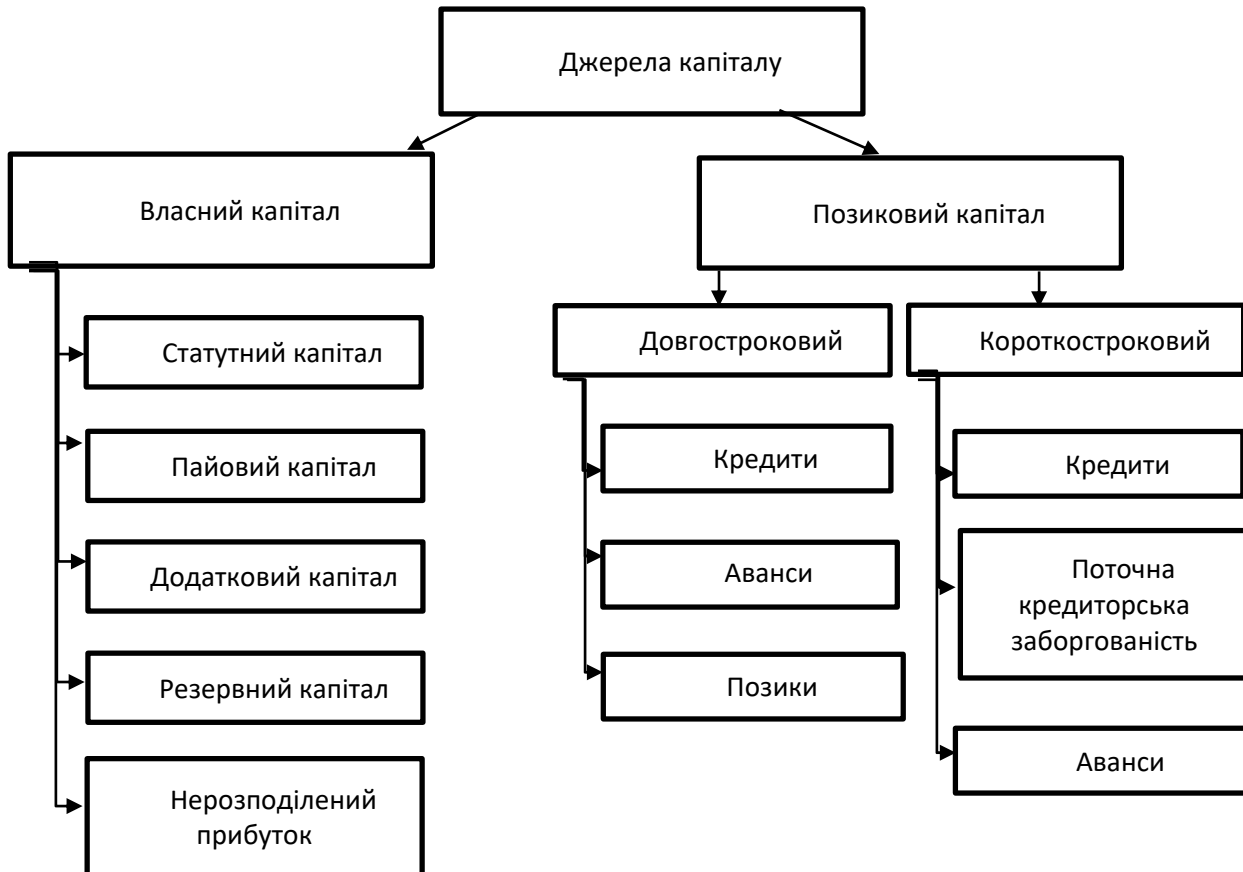


Рисунок 1 – Структура капіталу підприємства

Основними складовими власного капіталу є статутний капітал, додатковий, пайовий, резервний капітал та нерозподілений прибуток. При використанні позикових коштів, незалежно від фінансового стану підприємства, короткострокова та довгострокова заборгованість має бути погашена протягом певного терміну відповідно до заздалегідь визначеної суми [3, с. 55].

Управління капіталом – це управління структурою та вартістю джерел фінансування (зобов'язань) для підвищення прибутковості власного капіталу та спроможності підприємства розраховуватися з кредиторами та акціонерами [4, с. 41].

Для успішного формування капіталу компанії необхідно:

- провести теоретичний аналіз концептуальних методів визначення сутності та значення капіталу промислового підприємства та з'ясувати економічний зміст поняття «корпоративний капітал», щоб належним чином побудувати та удосконалити метод аналізу структури капіталу;
- удосконалити інформаційне забезпечення аналізу нагромадження капіталу підприємства, знайти методи оптимізації;
- удосконалити методику аналізу структури капіталу підприємства з метою об'єктивного вивчення стану та визначення можливостей його оптимізації;
- дослідити вплив суми залучених коштів та витрат на погашення їх вартості на платоспроможність підприємства для встановлення контролю за ними;

- удосконалити методику аналізу оптимізації структури капіталу підприємства для пошуку резервів підвищення ефективності його діяльності;
- розробити метод аналізу потреб компанії в додатковому капіталі для обґрунтування розміру потреби підприємства в коштах [4, 5].

Основним змістом механізму управління капіталом є:

- система нагляду за корпоративною фінансовою діяльністю (у тому числі: національний нагляд та правовий нагляд у сфері використання капіталу; ринкові механізми регулювання фінансової діяльності підприємств; внутрішні механізми регулювання окремих аспектів фінансової діяльності підприємств.);
- система зовнішньої підтримки фінансової діяльності підприємства (державні та інші зовнішні форми фінансування підприємств);
- система фінансового важеля (основні чинники в процесі прийняття та реалізації управлінських рішень щодо формування та використання капіталу підприємства: економічні важелі, такі як ціна, відсотки, прибуток, чистий грошовий потік, дивіденди, пені, пені, пені, тощо);
- фінансова методологія (основні методи і прийоми обґрунтування та контролю управлінських рішень щодо управління капіталом: техніко-економічні методи розрахунків, балансові методи, економіко-статистичні методи тощо);
- система фінансових інструментів (договірні зобов'язання передбачають механізм виконання певних управлінських рішень підприємства щодо формування та використання капіталу та визначення його фінансових відносин з іншими суб'єктами господарювання) [6].

Основною метою управління капіталом є підвищення ринкової вартості бізнесу. Оскільки капітал є основою для створення та розвитку будь-якого бізнесу, управління ним має займати одне з найважливіших місць в управлінні бізнесом.

Основними завданнями для управління капіталом підприємства є:

- формування достатнього капіталу для забезпечення необхідних темпів економічного розвитку підприємства;
- оптимізація розподілу капіталу, створеного за видами діяльності та сферами використання;
- забезпечити умови для максимізації прибутку на капітал при заданому рівні фінансового ризику;
- забезпечення мінімізації фінансових ризиків, пов'язаних з використанням капіталу, з огляду на очікуваний рівень прибутку;
- забезпечення поточної фінансової збалансованості бізнесу;
- забезпечення належного рівня фінансового контролю бізнесу, заснований його засновником;
- забезпечення достатньої фінансової гнучкості бізнесу;
- забезпечити своєчасне реінвестування капіталу [4, 6].

В результаті основним завданням фінансового менеджера можна вважати моніторинг за оптимальним співвідношенням між позиковим і власним капіталом, що дозволить підтримувати кредитну репутацію підприємства і використовувати позитивний ефект фінансового левериджу.

Висновки

Отже, досліджено основні складові структури капіталу сучасних українських підприємств та їх особливості. Можна сказати, що управління капіталом здійснюється за допомогою управлінських рішень і є одним із найважливіших питань у фінансовій діяльності будь-якого бізнесу, оскільки суттєво впливає на його фінансову стійкість.

Основними факторами, які впливають на структуру капіталу підприємства є: галузеві особливості діяльності підприємства, стадія життєвого циклу підприємства та темпи його розвитку, структура витрат і рівень операційного левериджу та рівень рентабельності діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Дмитрук В. О., Максимець Ю. В. Сутність категорії «капітал підприємства» відповідно до сучасних досліджень в цій сфері. Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка» 2020. №5 URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/5_2020/101.pdf.
2. Домбровська С. О. Структура капіталу підприємства: сучні проблеми та парадигма розвитку: монографія. Харків. «Діса плюс». 2020. 256 с.
3. Пономарьов Д. Е. Капітал підприємства: сутність та аналіз формування і використання. Інвестиції: практика та досвід. 2016. № 5. С. 53-58.
4. Лубкей Н. П. Теоретичні засади управління капіталом підприємства. Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку. 2019. Вип. 1. №1. С. 38-45.

5. Кремень В. М. Теоретичні засади управління капіталом підприємства. Економіка. Фінанси. Право. 2020. № 11. С. 19-22. URL: <https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/16697/1>.

6. Погрішук Г. Б., Волошук Р. Є. Власний капітал підприємства: сутність і особливості формування в Україні. Економіка та держава. 2020. № 7. С. 16–23. DOI: 10.32702/2306-6806.2020.7.16.

Благодир Лілія Миколаївна - кандидат економічних наук, доцент кафедри менеджменту, маркетингу та економіки, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця.

Мотрук Денис Анатолійович - студент групи МФКД-22м, факультет менеджменту та інформаційної безпеки, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, e-mail: den2001fcsd@gmail.com.

Blagodyr Lilia M. - Candidate of Economic Sciences, Associate Professor of the Department of Management, Marketing and Economics, Vinnitsa National Technical University, Vinnytsia.

Motruk Denys A. - student, Faculty of Management and Information Security, Vinnitsa National Technical University, Vinnytsia, e-mail: den2001fcsd@gmail.com.